

Ertan Söylemez (TAO'55, TAC'58)

146 basamaklı serüvenin tadını biz çıkardık

Ertan Söylemez'in anılarıyla Talas Amerikan Okulu'nun bir dönemine yakından tanık oluyoruz. Soba yanmayan yatakhaneler, kayak günleri, spor faaliyetleri, Nilsonlar'la dostluk, sömestir tatilinde okul sofraları, bisküvi arası lokum ve dahası... Söylemez'in dilinden bir zamanların Talas Amerikan Okulu'na kısa bir bakış...

"Babam devlet memuruydu, hakimdi. Bingöl'den Bayburt'a kışın tayin olmuştu. Zorlu koşullarda Bayburt'a geldik. O yılın haziranında da ben ilkokuldan mezun olmuşum. Babamın amcası varmış Mahmut adında. Gaziantep Amerikan Koleji'nin 1910 veya 1911 yılı mezunuymuş. Antep Harbi'nde şehit düşmüş. Yedek Teğmen Mahmut Söylemez olarak Antep Şehitler Abidesi'nde adı yazılıdır. Babam ortaokul için, biraz da onun hatırasına benim için Talas'ı düşünmüş.

Ancak benden başka üç kardeşim daha var. Babam, Talas gündeme gelince 'imkanlarımız buna el vermez' demiş. Sonra, tesadüfen bir ara seçim kararı çıkmış. Ara seçimde en yüksek dereceli hakim, ilçe seçim kurulu başkanı olur ya... O zaman iyi bir harcırah almış. Babam, 'Bu harcırahla bu işi kotarırsanız herhalde' demiş ve beni Talas'a kaydettirmek için müdürümüz Mr. Paul E. Nilson'a telgraf çekmiş. Mr. Nilson, önce 'kontenjanımız doldu' diye cevap vermiş. Benim bunlardan hiç haberim yok. Okul açıldıktan sonra bir öğrenci gelmeyince yer açılmış ve Mr. Nilson, 'oğlunu gönderebilirsin' diye babama tekrar bir telgraf çekmiş. Devamını kendisinden dinleyelim:

Her şey bir hafta içinde olup bitmişti. Ailede hummalı bir faaliyet başladı. Okul, cibinlikten iç çamaşırına, yataktan yorgana kadar pek çok şey talep etmiş. Annemin, bir hafta boyunca sürekli diktiğini hatırlıyorum. Okul numaram 754'tü ve her yere işlenmişti. O dönemde, bunların hiç biri pazardan alınabilen şeyler değildi.

Sonunda yatağı yorganı bir denk yaptılar, elime de tahta bir bavul verdiler. Sabahları Bayburt'tan Aşkale'ye kamyon

giderdi. Öğlenleri Aşkale'den Bayburt'a. Biz sabah kamyonuna bindik. Bir başkatip de oğlunu Erzurum Lisesi'ne götürüyormuş. Babama, 'Reis bey sen nereye?' diye sormuş. Anlatınca da, adam bakmış kendisi lise öğrencisi oğlunu Erzurum'a okula götürürken, ben 1.30 boyunda bir çocuk, tek başıma Kayseri'ye gidiyorum. Arkasından babam beni trene bindirdi...

Neyse Kayseri'ye geldim. Okula vardım. Şimdi düşünüyorum, o yaşta küçük bir oğlanı görünce etraftan yardım edenler oluyormuş herhalde. Hatırlayamıyorum, dengi nasıl trenden indirdim, taşıdım. Sene 1951.

İLK DERS 'VAN'

Dersler başlayalı bir hafta olmuş. Pazartesi sabahı İngilizce öğretmeni derse başladı. 'Van' dedi, yazdım. 'İngilizce kolaymış' dedim. Ama arkasından 'two, three' gelince başka bir şey olduğunu anladım. İlk gün 1 almıştım. Sonra hep başarı rozeti taktım.

NILSON AİLESİYLE DOSTLUK

Bayburt'a kışın ulaşım mümkün değil. Kop Dağı kapanyor. Benimle birlikte bir Ordulu arkadaşım, bir de Diyarbakırlı arkadaşım, dört beş kişi aralık ayındaki sömestir tatiline gidemedik. Yine de bize yemek çıktı. Bir soframız vardı. Tatil için Mr. Nilson'un kızları Sylvia ile Dorothy de geldiler. Onlar da Halep Amerikan Koleji'nde öğretmenlik yapıyorlardı.

Sylvia daha sonra Alman Mr. Meyer ile evlendi ve Mrs. Meyer oldu. Dorothy de Mr. Fyfe ile evlenip Mrs. Fyfe oldu. Daha sonra ikisi de Tarsus'ta hocalık yaptılar.

Son sınıfta Mrs. Meyer'in ilk oğulları Christopher, daha sonra ikincisi Marcus doğdu. Marcus'a oğlum derdim. Bir aile bağımız oldu. Mr. ve Mrs. Meyer hâlâ sağlar, emekli olduktan sonra Tarsus'ta bir süre yaşadılar. Mr. Meyer çocuklarını Ankara'daki Alman okuluna yazdırmış. Mrs. Nilson sağdı, Mr. Nilson ise vefat etmişti. Onlar Tarsus'ta çalıştığı için Ankara'da çocukların başına Mrs. Nilson'ı göndermişler.

Bir gün Mr. Meyer beni aradı, 'Benim çocukları alır mısın?' dedi. Mrs. Nilson'a otomobil çarpmış. Uçakla Almanya'daki Amerikan Hastanesi'ne götürmüşler. Bu arada çocuklar bir ay kadar bende kaldılar. Ben de o zaman Genel Kurmay'da askerliğimi yapıyordum. Telefonla konuşmak o devirde çok zor. Ama biz Genel Kurmay'ın muhabere bölümündeydik ve NATO hatından her yerle konuşma imkanımız vardı. Mr. Meyer'i Almanya'daki hastane odasından Mrs. Nilson ile konuştururdum. Nilsonlar'la dostluğumuz halen sürüyor. Sonra ziyaleşt, Ankara'ya tekrar geldi sık sık ziyaretine gittim.

Bir gün onun yanında Şehnaz Hanım'a rastladım.

HERKES ŞEHNAZ HANIM'A AŞIK

Biz hazırlık sınıfındayken Şehnaz Hanım

TALAS NEDEN KAPANDI?

Mr. Nilson'dan sonraki müdür Mr. Scott idi. 1970'lerin başında bir gün kendisini Kızılay'da gördüm. Ayaküstü konuştuk. 'Mr. Scott neden kapandı okul?' diye sordum. Şöyle ifade etti: "Ertan, sizin geldiğiniz yıllarda, evinizdeki şartlarla okuldaki şartlar arasında büyük farklar yoktu. Ama geçen yıllar içerisinde artık aileler kaloriferli binalarda oturmaya başladılar. 60'tan sonra değişim başladı. Böyle olunca, hem aileler çocuklarını göndermiyor hem de yabancı okullar kanununa göre biz buralara yatırım yapamıyoruz." Gerçekten de Talas'ta koşullar zorluydum. Bu okuldan mezun olanlar, arada yıllar olsa da aynı şeyleri yaşamışlar. Her zaman sınıflarda yatakhane ısıtma yoktu, yine aynı yemek zili çalardı. Yatakhane ile sınıflar arasında bir kilometrelik bir mesafe vardı. Ben o yolu hiç etrafı görmeden, önümdeki ayak izlerini takip ederek giderdim. Kar o kadar çok olurdu. Herkes bunları yaşamıştır ve hatırlar.

adında genç ve güzel bir öğretmen geldi. Dil Tarih'i yeni bitirmişti. Bütün okul hepimiz ona aşık olmuştuk. Unutamadığım bir sahne var. Üst sınıflardan abilerden iki kişi solunda, iki kişi sağında, yana doğru adım atarak ahenkli bir biçimde 'Bir Öpücük Ver Bana' şarkısını söyleyerek yürüyorlardı.

KAYAK BİLMİYEN YÜRÜYEMEZ

Bingöl'de, Bayburt'ta, kayak bizim için çok önemliydi. Kasımda kar yağar, Mart ayının sonuna kadar yerden kalkmazdı. Yani, kayağın yoksa hareket edemezsiniz. Çocuklar, bir meşe dalının altını keserler üstünü biraz inceltirler, kamyon lastiğinden ayak yeri yapıp, ayakkabılarını geçirirlerdi. Kışın herkes onlarla geçerdi. Bu yüzden ben Talas'ta şanslıydım, kayak bilerek gelmişim. Halk Eğitim'den de eski küçük bir kayak takımı edinmişim. Maraton gibi 5-6 kilometrelik bir yarışta da birinci geldim. Madalyayı kazandım.

BİSKÜVİ ARASI LOKUM

Bir kooperatifimiz vardı. Arada buradan bir şeyler yerdik. En popüler yiyecek, iki tane bisküvi arasında lokumdu. Fiyatı 5 kuruştur. Haftalığımız ise 2.5 liraydı. Kimseye bundan daha fazla verilmezdi.

ÜRGÜP GÖREME TURU

Bir gün Amerikalı hocalardan biri 'gidip battaniyelerini alıp gelin' dedi. Bize kumanya hazırlatmışlar. Kesekağdının

içinde (henüz plastik poşet yoktu) köfte, patates, küçük bir dilim helva koymuşlar. Mataralarımıza su doldurduk. Bütün sınıf otobüse bindik. Göreme'ye geldik. Battaniyelere sarılıp yattık. O günden sonra Kapadokya'ya büyük ilgi duydum. Sonra her vakit bulduğumda gittim. Bugün bir tane peri bacam var.

İTÜ'DE ELEKTRONİK MÜHENDİSLİĞİ VE ETİBANK

Üniversiteyi Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde okudum. İlk elektronik mühendisliği mezunlarındanım. Orada da bir çok Talaslı, Tarsuslu arkadaşım vardı. Üniversiteden sonra Etibank'a girdim. Onlar için bir ürün geliştirmiştim. Etibank genel müdürü ısrar etti, 'bunun imalatını yap bize' dedi. Ama baktım ki orası ne uzuyor, ne de kısalıyor. 1965'te askere gittim.

Sonra da serbest çalışmaya başladım. Sermayem yoktu. Bir yeri kiralamıştım da o ayın kirasını ödeyebilecek durumda bile değildim. Ama 'nasıl olsa bir şeyler yaparım' diye düşünüyordum.

Sonra enstrümantasyonu (ölçüm teknikleri ve araçları) öğrenmek için bir imkan oldu. Ataş Rafinerisi'nden bir teklif geldi. 1970 yılı Şubat ayıydı. Eşim de 'gidelim' dedi. Gittik. Ama baktım ki başka bir şeyler yapmak hissiyatı hep var. 1974 yılında İstanbul'a geldik. Bir çok işle uğraştım. Hatta Türkiye'de ilk yerli televizyon anteni ürettim. Adı 'Test'ti. Çok iyi iş yapmıştı. 1975 yılında Enelsan'ı bazı arkadaşlarla birlikte kurduk, sonunda ben devraldım. Enstrümantasyon alanında yabancı firmalarla bir çok işbirlikleri yaptık. 1988'de Dilovası'nda bir arsa aldım ve iki yılda burayı inşa ettik. Halen Enelsan olarak 50 yıla yakın bir zamandır enstrümantasyon sektöründe yer alıyoruz. Tamamen yerli ilk manyetik debimetreyi ürettik.

1951'de Talas'a başlayanlar her çarşamba toplanıyoruz. 6 kişi oluyoruz. Boşluk olduğunda soluğu Kapadokya'da alıyorum. Belki de Türkiye'nin en büyük seccade-kilim koleksiyonuna sahibim. 400 tane kilimim var. Bunları kitap yapmaya çalışıyorum."

146 BASAMAKLI SERÜVEN

Talaslılar yeni bir kitap ile karşımızda. *146 Basamaklı Serüven*. Editörlüğünü Metin Atamer'in yaptığı kitap, *Talas'ta Zaman* kitabının daha genişletilmiş bir versiyonu. O döneme tanıkların kendi ağızlarından yepyeni bir Talas anlatısı. Kitapçılarda yerini aldı.

www.kitapci.com

www.kitapci.com